

Vydané 10. 11. 2023 číslo výtlačku
3 / 2023

MALUŽIŇSKÉ NOVINKY

www.obecmaluzina.sk

95. výročie vzniku DHZ v Malužinej

Hasiči existujú od dôb, kedy dochádzalo k prvým požiarom. Spočiatku to azda nebolo až také zložité. Pri požiaroch obydlí sa nedbalo tak na ich hasenie, ako skôr na zrúcanie susediacich stavieb, aby sa predišlo šíreniu ohňa. Pri zásahoch sa používali požiarne rebríky, háky na trhanie štítov a častí striech, vedrá a smolou vymazané koše na vodu, ale aj mokré deky a kože namočené v roztoku octu či soli - nástroje spomínané v dokumentoch z roku 1492. K rozšíreným, ale nie príliš účinným metódam hasenia požiaru patrili rýchle utvorené rady ľudí s vedrami.

Od roku 1518 začali hasiči bojovať proti ohňu pomocou vozovej striekačky, ktorá sa v nespočetných variáciách objavovala po viac ako tristo rokov a úradu v mnohých prípadoch nielen podporovali, ale priamo nariaďovali jej použitie. Nasadenie ručnej vozovej striekačky nebolo jednoduché, keďže vyžadovala približne 16 - 24 ľudí pre obsluhu a vystriedanie. Aj napriek tomuto enormnému úsiliu nebola schopná dodávať viac ako 150 až 300 litrov vody za minútu.

Situácia sa zmenila až v roku 1828, kedy švédsky inžinier John Ericsson vyvinul parný stroj pre pohon

hasiacej pumpy a otvoril cestu ku konštrukcii prvej parnej striekačky, schopnej dopraviť 680 litrov vody za minútu do výšky 27 metrov po celú jednu hodinu. Až do prelomu 19. a 20. storočia predstavovala kónským záprahom ťahaná parná striekačka typické hasičské vozidlo, ktoré však nebolo dostupné každému. Kúpna cena a náklady na údržbu boli také vysoké, že si ju mohli dovoliť len veľké zbory s vyškolenými strojníkmi. Menšie obce boli naďalej odkázané na ručné tlakové striekačky. Navyše parné zariadenia neboli medzi hasičmi dosť dlho obľúbené - ich používanie okrem iného znamenalo aj skrátenie odmeny za „pumpovné“ a zrušenie prídelu piva po dobre odvedenej práci, ktorým si dehydratované mužstvo zaslúžene doplnilo tekutiny.

Aby sa zabránilo požiarom a do ich zvládnutia sa vniesla disciplína, začali v 18. storočí vznikať prvé požiarne smernice. Cisár Jozef II. vydal 26. 6. 1788 protipožiarne poriadok.

Na jeho základe zaviedol 29. 7. 1788 hlavný župan Liptovskej stolice Požiarne poriadok stolice liptovskej. Obsahoval 16 bodov. Nariaďovalo sa udržiavať vzdialenosti medzi domami na 2 - 3 siah, stavať humná ďalej od obytných domov, nesušiť ľan a konope na pôjdoch, nestavať domy v lese, nechodiť s fajkou v budovách, nepoužívať sviečky a fakle v maštali a na pôjde, opatrne zaobchádzať s pecou pri pečení chleba, stavať kováčske dielne sto krokov od dediny alebo od najbližšieho domu, udržiavať pri domoch požiarne studne alebo sudy naplnené vodou, v každom desiatom dome držať železný hák na strhávanie horiacich striech, vydržiavať nočnú stráž. Nedodržovanie protipožiarnych opatrení sa stíhalo peňažnými pokutami i telesnými trestami. Dozeranie nad verejným poriadkom a pokojným spánkom obyvateľov mal za povinnosť nočný strážnik - hlásnik. Ten po zistení požiaru musel okamžite vyhlásiť poplach hlásnou trúbou alebo zvončením vo zvonici. Zákonný článok č. XXII. z roku 1886 o ochrannom zriadení upravil v celom Uhorsku pôsobnosť obcí v protipožiarnej ochrane a určil im povinnosť vydržiavať z obecnych prostriedkov vlastné požiarne zbory. Protipožiarne poriadok, ktorý vydala Liptovská župa

v roku 1893, predstavuje začiatok organizovanej požiarinej ochrany na Liptove.

Napriek týmto prísnyim nariadeniam nebola situácia v protipožiarinej ochrane vôbec ružová. Tak napríklad korešpondent časopisu *Obzor*, učiteľ Juraj Šoltés, o tom 15. októbra 1863 napísal:

„Pri smutných požiaroch minulého leta som v okolí našom s bolestným srdcom pozoroval, jak nevšimavý je ľud náš pri nešťastí a hasení ohňa. V obci, kde požiar vypukne, každý obyvateľ bez ohľadu na to, na ktorú stranu vietor veje, svoje veci na miesto bezpečnejšie vynáša, iba keď sa to stalo, idú niektorí chlapi so sekerami na miesto záhuby, najviac ale zbehnú sa ľudia bez nádob na nosenie vody potrebných a založenými rukami dívajú sa na zhubný oheň.

Krovy z tej strany ulice, kam vietor veje, nechcú majitelia dovoliť strhnúť, to býva príčinou, že keď sa tento najbezpečnejší prostriedok udusenía požiaru zanedbá, obyčajne namiesto 2-3 domov od 50 do 60, alebo celá obec vyhorí.“

poniže dnešných bytoviek kameňolomu z dreva hasičskú zbrojnicu s vysokou vežou na sušenie hadíc. Prvým veliteľom hasičského zboru v Malužinej bol Ján Thurský, po ňom bol veliteľom Klaučo a v rokoch 1932 – 1934 Ján Hollý.

Obr. č. 2 Hasičská zbrojnica s vysokou vežou na sušenie hadíc (1934)

Stanovy tohto hasičského spolku, ktorý mal v roku 1932 názov Dobrovoľný ohňoochranný

Obr. č. 1 Zakladatelia hasičského zboru v Malužinej, 21.10.1928

1. rad zhora zľava doprava: Jozef Holub st., Ján Dunajský, Gustáv Trvalec, Ján Holý, Ján Šramko, Jozef Lipták, Ján Rumančík ml., Jozef Pastucha, František Buben. 2. rad: Karol Medzihradský, Jozef Harman st., Ján Petrek, Martin Pastucha, Alojz Stupecký, Hosík, J. Piovarčí. 3. rad: František Pastucha, Ján Rumančík st., Ján Lipták st., Ján Thurský, Jozef Böhm, Jozef Piovarčí, Ján Črepovský, ?, Ludovít Piovarčí. 4. rad: Ján Göldrich, Ján Lipták, Pavel Lipták, Anton Pastucha, T. Pastucha, Jozef Šramko.

V šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch 19. storočia došlo v protipožiarinej ochrane k masívnemu rozvoju dobrovoľných spolkov. Nezištným cieľom týchto združení bolo v duchu hesla nemeckého organizátora hasičských zborov Carla Metza (1818-1878) „Bohu na slávu, bližnému na pomoc“ brániť životy a majetok spoluobčanov pred požiarom a inými živelnými pohromami. Tohto poslania sa ujali dobrovoľne a bez výhrad, ako píše jeden zo súčasných historikov dobrovoľných hasičských zborov:

„... v srdciach týchto dávno zomretých členov kotvilo od mladosti niečo iné, vyššie a hlbšie, keď aj po mnohých nezdaroch a starostiach vytrvali v tomto zbere a pracovali po dlhé roky.“ Dnešná generácia si dosť dobre nedokáže predstaviť, koľko to vtedy stálo práce, námahy a obetovania, aby už raz založený zbor rástol a mohutnel aj v ďalších rokoch.“

Dobrovoľný hasičský zbor v Malužinej, ktorý začal vyvíjať skutočnú činnosť, založili 21.10.1928. V roku 1929 postavili pri Bocianke

spolok Malužiná, boli schválené Krajským úradom v Bratislave pod čís. 159867/8/932 zo dňa 7. 1. 1932.

V medzivojnovom období bolo zavedené vyberanie hasičskej dávky od občanov. V roku 1930 to predstavovalo za dom s 1 izbou 3 Kčs, s 2 izbami 5 Kčs a s 3 izbami 8 Kčs. Na činnosť hasičov prispievali aj poisťovne. Domy, ktoré boli poistené, mali vedľa popisného čísla aj tabuľku poisťovne.

V roku 1934 mal maluzinský dobrovoľný hasičský zbor 24 mužov, veliteľom bol Samuel Krankus. V hasičskom zbere bol aj jeden samaritán a jedna samaritánka.

Po Krankusovi bol znova veliteľom Ján Hollý. Okolo roku 1940 boli pri hasičskom zbere samaritánkami Dunajská, Mária Piovarčiová a Darina Rumančíková.

Terajšiu hasičskú zbrojnicu postavili okolo roku 1953 a získali požiariarne auto (Tatra 805 – „kačena“), ako jedni z prvých na hornom Liptove. Reorganizácia požiarinej ochrany v Československu bola vykonaná v roku 1954. Zrušili sa Dobrovoľné hasičské zbory a zákonom bola stanovená Dobrovoľná požiarna ochrana. Na výročnej členskej schôdzi volili predsedu, podpredsedu - veliteľa, strojníka, pokladníka a členov výboru. Celý výbor podliehal predsedovi Miestneho národného výboru, ktorý bol za požiarnu ochranu obce zodpovedný.

Ďalšími veliteľmi hasičov boli Jozef Rumančík (1953 - 1957), Ján Čollák (1957 - 1966, bol aj okrskovým požiarnym veliteľom), Alexander Hideghéti (1966 - 1975), Miloš Gulaša (1975 - 1985), Emil Chudoba (1985), Vladimír Hideghéti (1985-2003), pol roka Juraj Šušel a Róbert Ozdinyi (7/2004 - doteraz).

Okolo roku 1960 mali maluzinskí hasiči niekoľko požiarnych družstiev (muži, ženy, dorastenci, dorastenky, žiaci), boli úspešní a vyhrali rôzne súťaže. Hasiči vtedy zasahovali v dvoch veľkých lesných požiaroch, v Sýkorove a na Baranci.

Koncom 90-tych rokov bola „kačena“ nahradená cisternou Tatra 148, pre ktorú bolo potrebné predĺžiť požiarnu zbrojnicu. Okolo roku 2002 bola vtedy už poškodená Tatra 148 vymenená za Aviu A30 - valník. Toto vozidlo

Obr. č. 3 Hasičský zbor okolo roku 1940

1. rad zhora zľava doprava: ?, Alojz Stupecký, Ján Piovarčí 2. rad: Ján Lipták st., Pavel Petruľa st., ?, Ján Lipták ml., Ján Holý, Jozef Harman, Ján Rumančík ml., ?, Červinka 3. rad: Dunajská, Gustáv Trvalec, Ludovít Piovarčí, Samuel Krankus – veliteľ, Jozef Šramko, Daniel Krankus, Darina Rumančíková, Mária Piovarčiová 4. rad: Jozef Šeko, Ján Sýkora, Jozef Rumančík ml.

Obr. č. 4 Hasičská zbrojnica postavená okolo roku 1953 po niekoľkých úpravách (2013)

v roku 2007 predala obec bez zabezpečenia náhrady. Na dlhé obdobie tak ostal jediným dopravným prostriedkom pre prevoz požiarnej techniky obecný traktor Zetor.

V roku 2006 bolo v miestnom Dobrovoľnom hasičskom zbere (DHZ) 34 členov. Územne je zbor zaradený do okrsku č. 5, ktorého členmi je 13 dedinských DHZ od Liptovského Hrádku po Važec.

Od roku 2016 plní aj funkciu Dobrovoľného hasičského zboru obce (DHZO) – zásahovej jednotky obce Malužiná, ktorá je v rámci celoplošného rozmiestnenia sil a prostriedkov hasičských jednotiek zaradená od roku 2017 do skupiny „B“. Hasiči v tejto kategórii musia absolvovať základnú prípravu ukončenú skúškou, lekársku prehliadku a sú povinní zmobilizovať sa do 2 hodín od vyhlásenia poplachu. Za toto obdobie absolvovali viacero „ostrých“ výjazdov – požiare (6), technické zášahy (10), taktické cvičenia (8), ...

Obr. č. 5 Technický zásah po veternej kalamite na ceste I/72 (2019)

Obr. č. 7 Hasičská zbrojnica po rekonštrukcii (2021)

V roku 2016 získala obec nové hasičské auto Iveco CAS15 a protipovodňový vozík. V rokoch 2019-2020 bola s finančným príspevom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zrekonštruovaná hasičská zbrojnica.

Od výročnej členskej schôdze z februára 2023 tvorí členskú základňu DHZ Malužiná 16 členov, z toho desiatí sú členmi zásahovej jednotky obce: Róbert Ozdiny – veliteľ, Stanislav Kriššák ml. – strojník a členovia Štefan Lipták, Roman Pavelka, Andrej Pastucha, Miroslav Malatín, Karol Pastucha, Zuzana Ráchelová z Kráľovej Lehoty, Vladimír Šak z Nižnej Boce, Filip Macko z Liptovskej Porúbky.

Hasiči boli a sú aktívnou organizáciou v obci, ktorá sa okrem požiarňických povinností pravidelne zúčastňuje na podujatiach či brigádach organizovaných obcou.

95 výročie založenia DHZ si obec pripomenula pri tohtoročnom Juniálese programom pre deti s názvom „železný hasič“. Deti sa

Obr. č. 8 Juniáles 2023 – „železný hasič“

Obr. č. 6 Odovzdanie novej hasičskej techniky (2015)

hravým spôsobom mohli oboznámiť s činnosťou hasičov a vyskúšať si niektoré hasičské zručnosti ako rýchlosť, vytrvalosť a odvahu. To sú dôležité vlastnosti dobrého hasiča.

Obr. č. 9 Penová párty (2023)

Členovia hasičského zboru oslávili svoje výročie pri gulášoch a pri obľúbenej aktivite pre deti – „penovej párty“.

Zdroj: *Kniha Malužiná, František Bizub, 2010, Kniha Dobrovoľní hasiči v žilinskom kraji, Žilinský samosprávny kraj, 2015*
Foto archív, Obce Malužiná, 2023

Ako popisuje vznik DHZ obecná kronika (zápis z roku 1934)

V zmysle krajského nariadenia jako v každej obci, tak i u nás v roku 1928 založený bol dobrovoľný hasičský zbor. V roku 1929 zakúpená bola ručná striekačka pre obec od f. Geiger – Košice v cene 22 tisíc Kč. Pre mužstvo zakúpená bola rovnošata zo zelenej látky, čiapky, opasky a sekery. Tento hasičský zbor má poradové číslo 54. V roku 1929 postavené bolo i hasičské skladište z dreveného materiálu. Tento zbor počíta 24 mužov. Jeho inventár počíta sa na Kč 30 tisíc. V roku 1934 zúčastnilo sa hasičstvo pri hasení lesného požiaru na skladišti dreva. Zhorelo cez 100 m³ dreva a tri robotnícke domy. Škoda bola odhadnutá na 20 tisíc Kč. Iných požiarov tunajšie hasičstvo sa nezúčastnilo.

Žiaduce bolo by, aby zbor poslal nejakého člena aspon raz na nejaké okresné cvičenie, aby sa soznámil s trubačskými signálmi. Viackrát stalo sa, že pri cvičení nevedeli občania, či ide o požiar, alebo o cvičenie. Najhoršie bolo to v noci, keď zo spánku vyburcovaní od strachu sháňali sa pred hasičské skladište. K dobru tohto zboru môže sa pripísať, že majú jedného samaritána a samaritánku, nakoľko tu nielo lekára, že prvú pomoc pri nejakom úraze už môžu i oni aspon čiastočne poskytnúť. K ich službe napomáhala im malá lekárnica, aspon s najnutnejšími liekmi. Samaritánsky kurz navštevovali v roku 1934 v Lipt. Hrádku na náklad obecnej pokladnice. Veliteľom hasičského zboru v r. 1934 je Samuel Krankus hybský horár.

Starostove novinky

Tohto roku si po teplom lete užívame aj peknú a nezvyčajne teplú jeseň. Naplnili sa jarné predpovede o dobrej úrode zeleniny, aj trávy bolo dosť ☺. Potvrdila sa aj prognóza včelárov o slabej znáške medu. Z množstva hríbov sa tešili viac „červíky“ ako hubári. Ešte stále máme byť za čo vďační!

Obecný majetok

27 rokov po kolaudácii stavby „Malužiná – vodovod I. stavba“ bola do katastra nehnuteľností na list vlastníctva Obce Malužiná zapísaná budova čerpacej stanice obecného vodovodu. Ešte treba previesť vlastníctvo k pozemkom pod budovou a oploteným areálom, ktorý vlastní správca - Slovenský pozemkový fond. Prečo sa s tým zapodievame? Skúste žiadať o povolenie stavebných úprav či dotácie na stavbu, ktorá nemá list vlastníctva?

Začiatkom septembra musela Liptovská vodárenská spoločnosť, a. s. L. Mikuláš riešiť na tejto budove poruchu s únikom vody na výtláčnom potrubí. Opravu sa im podarilo rýchlo odstrániť za pomoci pracovníkov z kameňolomu, ktorí „autogénom“ rozrezali poškodené potrubie pri základe stavby.

V septembri sme sa zapojili do výzvy vyhlásenej MAS Horný Liptov č. : MAS_097/7.2/5 pre opatrenie 7, podopatrenie 7.2. s projektom „Rekonštrukcia miestnej komunikácie“. V rámci tohto projektu budú zrekonštruované tri úseky cesty (od pamätníka po stredný most) položením nového asfaltbetonového koberca. Verejným obstarávaním bol vybraný zhotoviteľ - Špeciálne cestné práce SLOVKOREKT, spol., s. r. o. Ak bude projekt schválený MAS a následne Poľnohospodárskou platobnou agentúrou (PPA), bude rekonštrukcia realizovaná na jar 2024. Po realizácii bude celá hodnota projektu 18 349,31 € preplatená z prostriedkov PPA.

Rekonštrukcia kultúrnej pamiatky „Hostinec“

Koncom augusta bolo ukončené verejné obstarávanie na dodávateľa prác projektu „Malužiná, prístavný hostinec č. 64, 4. etapa, obnova fasády“. Víťazným uchádzačom sa stala firma SANEX, s. r. o. zo Spišskej Novej Vsi (49 204,46 €). Práce sa začali v septembri. Súbežne boli na budovu osadené okná a vstupné dvere (dokončenie 3. etapy). V polovici októbra boli omietky novej fasády hotové. Dodatkom k zmluve o dielo sme sa s dodávateľom dohodli, že konečná úprava fasády (farebný nástrek) bude dokončená do konca mája budúceho roku. Dôvodom je okrem stálejšieho počasia aj realizácia prípojok (elektrika, voda, žumpa), pri ktorých by mohlo dôjsť k poškodeniu fasády. Projekt obnovy fasády bol podporený v rámci programu Obnovme si svoj dom, podprogram 1.1 Obnova kultúrnych pamiatok, Ministerstvom kultúry SR dotáciou v hodnote 20 000,00 €.

Údržba verejnej zelene

Vo februári vyhlásila Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) výzvu z Programu obnovy dediny: „Zelená infraštruktúra

a starostlivosť o krajinu - Aktivity zamerané na údržbu/ochranu/obnovu/revitalizáciu verejne dostupnej zelene prostredníctvom arboristických prác“. Do tejto výzvy sme sa prihlásili s projektom „90 ročné lípy - revitalizácia verejnej zelene“. Náš projekt v celkovej hodnote 7930,00 € bol v auguste schválený, SAŽP poskytne obci dotáciu vo výške 7505,00 €. Arboristické práce v našej obci predstavujú odborné ošetrovanie, orezanie 16 líp a to pri Jednote, v okolí parku a na cintoríne. Realizácia sa uskutoční v mesiacoch november - december 2023.

V októbri sme prerezali náletové dreviny za hasičskou zbrojnicou, obecným úradom a pozdĺž hornej cesty. Táto drewná hmota sa odváža na skládku a bude využitá na výrobu drevenej energetickej štiepky. Vývoz využili aj niektorí naši občania.

Podakovanie.

Ďakujeme členkám a členom Jednoty dôchodcov a technickému manažérovi firmy Auto-kámo za inštaláciu „veselej bicyklistky na metle“, ktorá mnohých rozveselila, ba niektorých aj vystrašila. Tvorcom prajeme veľa zdravia, veselého ducha a ešte veľa tvorivých nápadov!

Ďakujem všetkým návštevníkom cintorína, ktorí pri čistení hrobov nevyhadzujú bio odpad (lístie, trávu a „živé“ kvety) do kontajnerov na komunálny odpad, ale ho nechávajú položený na zemi pri kontajneroch. Šetríte nám spoločne peniaze za uloženie odpadu.

Tieto kontajner sú určené na odpad, ktorý sa už ďalej nedá triediť (napr. umelé kvety v betóne, umelé vence, znečistené umelé kahanice, ...). Podobne je to s kontajnerom na sklo, tam patrí iba čisté sklo!

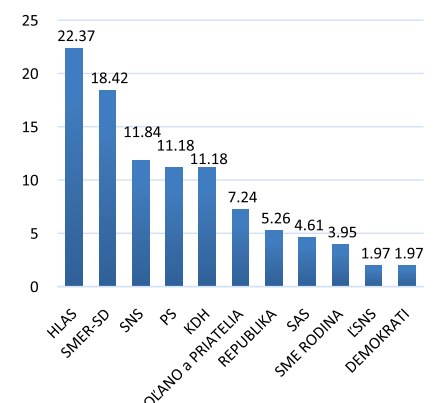
-Ing. Břetislav Chytil, starosta obce-

PREDČASNÉ VOĽBY NA MALUŽINEJ

Dňa 30.9.2023 sa uskutočnili na Slovensku predčasné parlamentné voľby. K hlasovacej urne prišlo celkom 3 007 123 voličov, čo predstavuje 68,51%. Z toho 1,95 % zúčastnených voličov z cudziny. Účasť na predčasných parlamentných voľbách v našej obci bola až 75%. Voliči dali najviac hlasov strane **Hlas – 22,37 %**, na druhom mieste skončil **SMER-SD** s 18,42 %. 3. miesto obsadila **SNS – 11,84 %**, štvrté v poradí je Progresívne Slovensko

a **SNS** s rovnakým počtom - 11,18 %. **OLANO a PRIATEIA** získali 7,24% hlasov. **Republika** dostala 5,26 % hlasov, **SaS** 4,61%, **SME RODINA** 3,95% hlasov. Rovnaký počet hlasov-1,97 % získala **LSNS** a **DEMOKRATI**. Ako hlasovali občania v okolitých obciach? Vo **Vyšnej Boci** – najviac hlasov 22,22% získalo PS, v **Nížnej Boci** najviac hlasov 28,57 PS, v **Kráľovej Lehote** najviac hlasov 20% dali voliči strane SMER.

Počet hlasov v %

Tri týždne na Floride

Jakub Pavelka je študentom Strednej odbornej školy polytechnickej v Liptovskom Mikuláši. Študuje odbor mechanik číslicovo riadených strojov. Aktuálne je študentom posledného ročníka a čaká ho maturitná skúška. Počas tohto roka sa mu naskytla možnosť ísť na letný trojtýždňový študijný pobyt do zahraničia. Výber bol náročný. Lákalo ho veľa krajín. Nakoniec prevládla jeho dávna túžba, vidieť a zažiť život v Spojených štátoch amerických. Voľba padla na slnečné Miami.

„Vždy ma lákali cudzie krajiny a celkovo cestovanie. Ako malý som mal v kúpeľni a po rôznych miestnostiach po dome vylepené obrázky krajín, ktoré by som chcel navštíviť. Amerika bol vždy môj sen. Rozhodoval som sa však aj medzi Austráliou a Južnou Afrikou. Tých ponúk je neskutočne veľa,“ hovorí Jakub. V minulosti absolvoval mesačnú zahraničnú stáž vo Francúzsku cez program Európskej únie Erasmus+, vďaka ktorému získal kontakt na agentúru EF Education First, ktorá sprostredkúva študijné pobyty po celom svete pre ľudí všetkých vekových kategórií. „V pravidelných intervaloch mi posielali ich katalógy. Ja som si v nich rád listoval a uvažoval, akoby som si mohol cez nich splniť svoj sen a navštíviť Ameriku. Najskôr to začalo nezáväznými telefonátmi. Potreboval som veľa informácií. Veľakrát sme spolu volali aj skoro hodinu. Boli veľmi ústretoví a trpezliví a väčšina z nich mala tie krajiny zbehané, takže vedeli perfektne poradiť a usmerniť,“ uzatvára Jakub. Rozhodnutie padlo. Závazná prihláška bola z jeho strany podaná pol roka pred uskutočnením pobytu. Následne nasledoval jazykový test, na základe ktorého neskôr už na samotnom pobyte bol zaradený do uvedenej jazykovej úrovne. Keďže sa jednalo o pobyt kratší ako 90 dní, neboli potrebné víza. Je však

dôležité registrovať sa na ESTA, kde vyplníte jednoduchú elektronickú žiadosť v anglickom jazyku. Po zodpovedaní a vyplnení žiadaných údajov do pár minút príde odpoveď, buď je cesta schválená, pozastavená alebo neschválená. ESTA platí dva roky, alebo do skončenia platnosti pasu. Treba si však uvedomiť, že schválená ESTA neznamená, že vás automaticky vpustia do USA. Vždy má posledné slovo pracovník hraničnej kontroly. Cestu do Ameriky absolvoval cez Kanadu. V tomto prípade na neho čakal podobný postup aj napriek tomu, že to bola len prestupná stanica. Tiež sa vyžadovala registrácia.

„Keď som letel do Ameriky, tak som mal veľmi príjemný a rýchly let. Celkovo to trvalo 17 hodín. Prestupoval som len v Kanade v Montreale. Čas na prestup som mal 1 hodinu a 30 minút. Pre mňa akurát. Prešiel som cez pasovú kontrolu, ktorá bola veľmi rýchla a bezproblémová. Opýtali sa ma na pár otázok - na ako dlho som prišiel do Ameriky, alebo kde budem ubytovaný, či mám spiatocnú letenku. Cesta naspäť bola už horšia, keďže som nestihol môj let domov a musel som si na letisku vybavovať novú letenku, ale všetko som bez problémov zvládol a bez ďalších dodatočných finančných nákladov. Domov som však letel dlhšie, ako som pôvodne mal. Let trval 20 hodín a dvakrát som prestupoval a to vo Washingtone a vo Frankfurte nad Mohanom. Prilet som mal vo Viedni a aj odlet.“ vysvetľuje Jakub. Zaujímavosťou je, že let cez Atlantik do Ameriky je dlhší, ako let späť do Európy. Je to spôsobené vďaka využívaniu tzv. dýzového prúdenia vzduchu (anglický termín je jetstream). Ak sa lietadlo dostane do tohto prúdenia, jeho rýchlosť voči zemi sa zmení o rýchlosť vetra a je takpovediac vetrom poháňané. Výsledkom tejto podpory vetra je skrátenie letu aj o dve hodiny a viac oproti letom z Európy do Ameriky.

„Určite buďte pripravení na to, že keď priletíte, tak sa vás taxikári hneď pokúsia čo najviac oškľabať, keďže ste noví a Európania, tak si hneď myslia, že im na všetko skočíte. Keď som priletel, tak som za taxík na letisko zaplatil 150 dolárov a to bola presne moja chyba, ale na druhú stranu musím povedať, že ten taxikár vyzeral skorej, že ma prepadne, ako že ma odvezie. Tak som mu ich dal a odviezol ma na campus (pozn. redaktora campus je škola a internáty), kde mi povedali, že som spravil veľkú chybu a som aj dosť riskoval. V Amerike vám odporúčam používať aplikáciu Uber, ktorá je lacná a taxikár vás odvezie kam len chcete za pár dolárov,“ vysvetľuje svoje hneď prvé nepríjemné skúsenosti z pohľadu turistu.

„Campus bol super. Hneď sa mi zapáčil. Bol moderne vybavený. V cene pobytu som mal raňajky a obedy. Na večere sme zvykli s kamarátmi chodiť do centra Miami. Trošku si užiť atmosféru večerného mesta. Dokonca som si musel kúpiť

bielu bavlnenú košeľu. Bez nej vás nepustia večer do podniku. Je to ich dress code,“ vysvetľuje Jakub a pokračuje v rozprávaní o priebehu vyučovania a samotnej škole. „Školské vyučovanie trvalo od 09:00-17:00 hod. s tým, že niekedy som mal školu len doobeda alebo poobede. Inokedy zas doobeda dve hodiny a poobede hodinu. Nesedel som v škole celý čas od 09:00-17:00 hod. To, aký čas budete tráviť v škole, záleží aký kurz si vyberiete intenzívny, alebo letný. Ja som absolvoval intenzívny, na konci ktorého som získal aj certifikát o jeho absolvovaní. Letný kurz je bez certifikátu a škola je len doplnok, skôr študenti cestujú a užívajú si. Ja som chcel taký stred, aj niečo z toho mať, aj si to užiť. Mali sme rôzne hodiny. Jedna z nich bola napríklad biznis marketing, kde sme sa učili ako založiť firmu.“

Zaujímalo ma, ako sa mu páčila americká výučba a aké sú hlavné rozdiely oproti slovenskej. „Výuka v Amerike je veľmi odlišná od slovenskej. Neustále sme využívali technológie

aj mobility, cez ktoré sme si robili testy na stránke kahoot. V Amerike sa vás učiteľ snaží spoznať, zistiť o vás čo najviac, aby sa mal s vami o čom rozprávať, pomáhať vám, keď niečomu nerozumiete. Navádza vás, aby ste uvažovali o probléme z viacerých strán a aby ste vedeli, kde hľadať informácie, vedieť ich spracovať. Veľmi sa podporuje tímová práca. Ak to mám porovnať s naším školstvom, tak mám pocit, že málo využívame technológie a skupinovú prácu.“

Dá sa teda povedať, že škola mu zaberala väčšinou polku dňa a zvyšok bol venovaný spoznávaniu mesta a samotnej časti krajiny – Floridy, pretože aj toto je forma výučby a nasávanie vedomostí. Svoj voľný čas väčšinou trávil na niektorých plážach Miami, alebo v jeho centre. Často si s chalanmi požičiavali bicykle a jazdili po meste, alebo chodili hrať futbal. „Pre mňa bol super zážitok návšteva mesta Orlando, kde som strávil dva dni napumpované zábavou

a akciou. V tomto meste sú najväčšie zábavné parky v Amerike a je to cieľové miesto mnohých turistov túžiacich po zábave. Je tam Universal studio, kde je veľa atrakcií ako mestočko Springfield, kde som ochutnal populárny Krusty Burger (pozn. redaktora toto mestočko je známe zo seriálu Simpsonovci). Ďalej som navštívil vodný park Universal Volcano Bay. Boli tam také tobogany, o ktorých sa mi ani nesnívalo, takže o adrenalín vážne nebola núdza. Jeden tobogán je taký, že stojíte a zrazu sa pod vami prepadne podlaha ☺,“ nadšene opisuje svoje zážitky.

Svoj čas v Amerike venoval aj spoznávaniu prírody a národných parkov. Podarilo sa mu navštíviť národný park Everglade, ktorý je známy voľne žijúcimi aligátormi. „Najviac ma však uchvátili Bahamy. Tie určite odporúčam navštíviť, ak by ste boli niekde blízko. Tak čisté pláže a more je proste dokonalé. Nedokážem na to zabudnúť. Je to nádhera,“ hovorí Jakub.

Ako sa neskôr dozvedám, aj samotná škola organizovala výlety pre študentov. Išlo napríklad o food truck festival, kde môžete ochutnávať rôzne miestne dobroty. Jakub hovorí: „Ja osobne som nedokázal odolať burgrom, takže pri ich stánku som trávil veľa času.“ V Miami sa rozhodne nudiť nebudete. Ponuka výletov sa doslova na vás valí. Všetko však záleží od finančných možností. „Ja som sa snažil čo najviac našetriť práve na tieto výlety. Také Bahamy ma stáli na dva dni 250 dolárov. Je to však málo v porovnaní, keby som chcel ísť len na Bahamy zo Slovenska. To by bolo aj desaťnásobne drahšie. Chcel som využiť tú blízkosť týchto ostrov patriacich Britom a vidieť ich,“ vysvetľuje.

Zaujímalo ma, či mu nechýbal nejaký slovenský spoluparták, keďže bol obklopený samými cudzincami. Odpoveď znela nie. „Obmedzovalo by ma to v mojom zlepšovaní sa v angličtine,“ vysvetľuje a pokračuje v rozprávaní, „aklimatizoval som sa hneď v prvý deň a skamarátil s ľuďmi z niekoľkých krajín sveta ako napríklad z Francúzska, Nemecka, Poľska. Veľmi rýchlo som si zvykol. V posledný týždeň pobytu prišiel jeden Slováčok a niekoľkokrát sa mi stalo, že na neho rozprávam anglicky, lebo predtým ako prišiel, som používal iba angličtinu. Sám som neveril, aké je to rýchle, keď ste tam úplne sám.“

Na Miami sa mu najviac páčilo počasie. Zo začiatku však bol prekvapený z vysokých teplôt. Nebol zvyknutý na takú horúčavu a chvíľu mu trvalo kým sa aklimatizoval. Ľudí na Floride hodnotí pozitívne: „Každý si predstaví obézneho Američana s hamburgerom v ruke. No pravda je úplne inde. Na Floride som ich videl často športovať. Majú pohyb a možno aj viac ako niektorí Slováci.“ Za nevýhodu považuje vyššie ceny potravín a ostatných tovarov v porovnaní s inými časťami Ameriky. To však súvisí s tým, že je to „bašta“ turizmu. Čo ho prekvapilo je to, že niektoré reštaurácie mali zdieľané toalety t.j. jeden pre všetkých. Neboli samostatné pre mužov a ženy. Mnoho informácií vedel dopredu, keďže sleduje rôzne Youtube kanály či profily na Instagrame Slovákov a Čechov žijúcich v Amerike. V jazyku ho prekvapili niektoré iné výrazy. Predsa len my na Slovensku sa učíme britskú verziu angličtiny, tá sa v mnohom líši od tej americkej. Výraz pre toalety je v americkej

angličtine rest room. My sme viac zvyknutý na toilette. V Amerike sa pre byty používa skôr výraz apartment ako flat (pozn. redaktora flat je byt v britskej angličtine).

„V Amerike som si splnil ešte jeden sen a to, že som mal možnosť ísť na zápas Lionela Messiho, ktorý skončil síce 0:0, ale zážitok to bol skvelý. Američania vedia spraviť skvelú atmosféru na štadióne. O zábavu je vždy postarané, keď sú tam ozajstní fanúšikovia,“ dodáva na koniec.

Na záver by odkázal každému, kto má chuť a možnosť ísť na pobyt do zahraničia, nech neváha a dá sa na túto cestu. „Uvidíte úplne iný svet. Získate rozhľad a iné zmýšľanie o svete. Zlepšíte si jazyky, stretnete veľa ľudí, rôzne kultúry, nové priateľstvá a získate veľkú dávku energie a motivácie do života.“

Posledná otázka na záver smeruje k jeho krokom po skončení štúdia, čo sa nezadržateľne blíži. „Keď zmaturojem, rád by som sa vrátil do Ameriky. Zarobiť si a pociestovať, spoznať jej iné časti. Tiež ma lákajú iné časti sveta ako Austrália, či Nový Zéland. Plánujem si však dať aj prihlášku na vysokú školu, takže uvidím ako osud rozhodne a čo mi nadelí do budúcnosti. Jedno je však isté, život v zahraničí ma veľmi láka a do budúcnosti moc neplánujem zostať na Slovensku. Je to teraz pre mňa ťažké rozhodovanie,“ hovorí Jakub.

Jakubovi ďakujem za poskytnuté informácie potrebné na spracovanie tohto článku a do budúcnosti prajem múdrosť a rozvahy pri jeho rozhodovaní a všetko dobré do ďalších etáp života.

-kbarťkova-

Slnčné leto

Leto bolo krásne, slnečné, využili sme každú príležitosť na stretnutie. Bola to individuálna turistika po okolí, spojená so zberom liečivých rastlín a lesných plodov.

Rozlúčkou s letom bola opekačka v parku pri Lesnej správe. V našom živote každý deň stojí za to, že sa môžeme stretnúť s úsmevom na tvári.

Ako povedal Ján Werich: „Duša má 40, keď si ju človek zachová v srdci, nezachová si ju však v kolenách ...“

Aj nás väčšinou trápia boľiestky, nad vodou nás drží láska, múdrosť a skúsenosť. Nálada na opekačke bola vynikajúca, naša duša bola plná spomienok na huncúctva, ktoré sme strávili v mladosti. Strávili sme pohodové popoludnie, na krátky čas prišiel medzi nás aj starosta a potešil nás. Prišli aj najstaršie členky p. Anna Staroňová, Milada Jančušková a Božka Hideghétiová v sprievode svojej dcéry, ktorej želáme veľa zdravia.

V našich životoch sa striedajú dni všedné i sviatočné, pochmúrne aj slnečné. Hľadáme v sebe čím viac pozitívnych iskierok a rozdáme ich v našom okolí, čím vytvárame okolo nás pohodu.

Čaro jesene ...

Jeseň vo svojom rozkvetu je očarujúco krásna. Prichádza pomaly, nenápadne, vyhnúť sa jej nedá.

Tradícia Hellowenu - vydlabávaných tekvic s horiacimi sviečkami praktizovali už starí kelti. Keď celú noc zapalovali ohne, vytvárali lesné čaro, aby si uctili duše svojich zosnulých.

Členovia klubu dôchodcov toto obdobie dušičiek si pripomenuli netradične. Námestie vyzdobili bicyklitskou, ktorá postraší, skrášli námestie a dodá dobrú náladu nám všetkým v pochmúrnych dňoch jesene.

Toto obdobie sa nesie v znamení spomínania, ale vždy treba myslieť na to, aby dobro zvíťazilo nad zlom a my všetci s pokorou v duši si pripomenieme tradíciu dušičiek.

Foto súťaž

Za 2. štvrtrok (1. 4. – 30. 6. 2023) sme vybrali týchto 5 peknych fotografií z Malužinej a jej okolia. Autori fotografií: A. Chytilová (1), J. Toček (2, 3), F. Chytil (4,5)

1

2

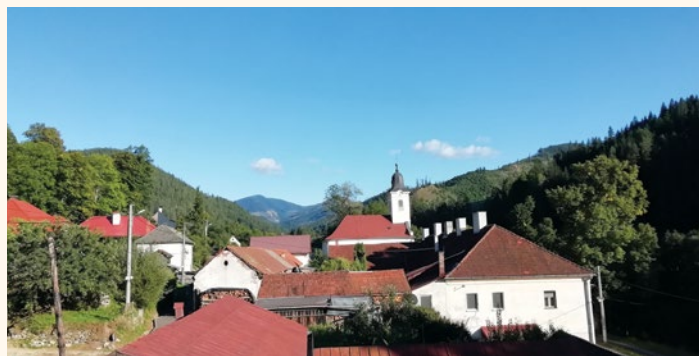
Hlavnú výhru: poukážku na nákup vo fotolabe CEWE v hodnote 30 € budeme zberovať na konci súťaže.

Tešíme sa na Vaše fotografie ☺.

3

4

5

Včelárenie očami včelára

„Keď vymrú včely, ľudstvu nezostáva viac, ako 4 roky života“, je výrok Alberta Einsteina. Keďže rok 2023 bol náročný pre včelárov, oslovila som pána Jozefa Točeka, jedného zo skúsených včelárov z Malužinej, aby nám priblížil, v čom je včelárenie krásne, na čo si treba dávať pozor a kedy je vhodný čas začať včeláčiť. „Ja som už ako malý chlapec strážil včely, keď sa rojili. Viackrát ma ako chlapca doštípalo aj 40 včiel. Môj starý otec sa venoval včelárčeniu. Po jeho smrti zostali 4 včelstvá a tak som začal včeláčiť aj ja. Je to už viac ako 40 rokov“, zaspomínal si pán Toček. V tom čase bolo na Malužinej najmenej 20 včelárov. Najväčší bol Ján Flosník, ktorý kočoval so včelami na Hodrušu. Med dodával aj do liečebne v Hágoch. Momentálne sú na Malužinej okrem neho ďalší 5 včelári.

Břetislav Chytil so synom Jankom, František a Matúš Šušelovci a Martin Španko.

Jozef Toček má momentálne 30 včelstiev, no boli časy, keď ich mal aj 70. Medveď mu niekoľkokrát zničil včelstvo v doline -na Škar-kétke, na Doštiankach, ale aj priamo v záhrade pri dome. V dobrých rokoch vytočil priemerne 15 kg medu z jedného včelstva, tento rok ťažko 4 kg. Čím to je, zaujímalo ma. „Na to, aby včely doniesli dostatok medu, má vplyv počasie, vlhkosť, zdravotný stav včelstiev, stanovište, kde sa včely nachádzajú a samozrejme kvalitné vedomosti včelára. Tento rok včely nemali za čím lietať, lebo porasty, kde bola malina, sa zatiahli. Kyslé dažde spôsobili pleseň na maline. Dažde zmyli z ihličnatých stromov medovicu, preto včielky neznášali medovicový med“.

Skúsený včelár vie, ako chrániť včelstvo pred chorobami, pred voškami, či mravcami. No najhorší je mor, ktorý má za následok spálenie celého včelstva. Včelstvá sú pod prísnu kontrolou veterinára, ktorá vysiela pravidelne svojich pracovníkov, aby skontrolovali každé včelstvo. Títo ovoniavajú každý plod, čím zisťujú, či sa neprejavila hniloba plodu. V poslednom čase sa zvyšujú obavy z premnoženia sršňa ázijského, ktorý môže zlikvidovať

celé včelstvá. Dokáže za 1 deň zlikvidovať aj 50 včiel. A to aj počas letu. Jeho výskyt už potvrdili v Čechách a v Maďarsku.

Zaujal ma obrázok, ktorý pán Toček odfotil vo včelnici (viď obrázok). „Sám som bol vyvalený z tohto úkazu. Sú to lietavky, ktoré majú nosiť nektár. Keď nie je znáška, včielky nemajú prácu, sedia doma. Vtedy zvyknú včely robiť tichú výmenu matiek. V úli môžu byť 2 matky. Stará a jej dcéra. No na zimu si nechajú včely už novú matku.“ skonštatoval.

O liečení včelami vyšlo veľa publikácií. Nielen samotný med a produkty z neho sú liečivé, ale aj terapia včelami sa ujala už aj na Slovensku. Pán Toček odporúča každému, kto má rád prírodu, aby neváhal a začal včeláčiť. Má už niekoľko svojich žiakov. Jedným z nich je jeho syn, ktorý sa aktívne venuje včeláreniu.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zverejnilo na svojom webovom sídle výzvu č. 21162/2023 na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory formou dotácie na opelovaciu činnosť včiel podľa Zákona 277/2023 o poskytovaní dotácií.

Pán Jozef Toček ukončil svoje rozprávanie slovami: „Nezabúdajme, že včely znamenajú život“.

-MaŠpanková-

DOBRÉ RADY!

Skorocel kopijovitý

Táto rastlina vám môže v prírode zachrániť život. Jej šťava dokáže zvrátiť otravu krvi, ale aj zmierniť alergické prejavy na koži. Dokáže totiž vyťahovať toxíny z tela. Ak vás napríklad poštíпали v prírode včely alebo iný hmyz, porozali ste sa, stúpili ste na klinec, tak ešte prv než príde prvá pomoc, rýchlo si nájdite nejaký skorocel. Poriadne ho požujte, premiešajte

so slinami a priložte na postihnuté miesto. Úľava by sa mala dostať do 10 minút. U nás sa nachádzajú skorocel kopijovitý a skorocel širokolistý. Obidva druhy sú silnými liečivkami a často rastú vedľa seba. Aj keď sú oba druhy jedlé, pre najlepšie výsledky je odporúčané používať mladé lístky skorocelu kopijovitého na prípravu jedál a širokolistého na vonkajšie použitie.

Zlaté mlieko proti kašľu

(Prvá pomoc pri zapálenom hrdle)

Potrebujete:

hrnček zohriateho rastlinného mlieka
2-3 lístky skorocelu kopijovitého (podporuje vykašliavanie, dezinfikuje)
½ lyžičky kurkumy (zohrieva, má silné protizápalové účinky)
½ lyžičky škorice (účinná prevencia proti nachladnutiu)
trochu korenia (zvyšuje účinky kurkumy)

Postup:

Všetko poriadne pomixujete a osladíte medom.

Viete, že...

► Turistický oddiel zdolal 28.10.2023 výstup na Veľký Bok aj tento rok. Slnčné počasie vystriedalo na vrchole Veľkého Boku hmla a vietor. Skupinku 11 turistov to však neodradilo. „Na rok pôjdeme znova“ prehlásili.

MANŽELSTVO UZAVRELI

23. 9. 2023 uzavreli manželstvo v skanzene Pribylina Peter Pastucha a Mariana Vojtková

Anton Kriššák a Nikola Šušlová uzavreli manželstvo 7. 10. 2023 v rímskokatolíckom kostole v Malužinej

Ján Lehotský a Zuzana Priadková uzavreli manželstvo 7. 10. 2023 v rímskokatolíckom kostole v Liptovskom Hrádku

Peter Pastucha a Mariana Vojtková

Ján Lehotský a Zuzana Priadková

Anton Kriššák a Nikola Šušlová

Majte sa radi, lebo láska prekoná všetky prekážky. Snívajte spolu, len vtedy sa sny plnia.

Kým muž opravoval auto, jeho syn zobral do ruky kameň a poškríbal auto. Muž chytil svojho syna a zo zúrivosti mu viackrát udrel po ruke nevšimnúc si, že ho bije francúzskym kľúčom. Chlapec je v nemocnici... stratil všetky svoje prsty kvôli zlomeninám. Keď sa chlapec spýtal svojho otca uboleným pohľadom: - Otec, kedy mi znova narastú prsty? Otec poznávajúc závažnosť situácie nebol schopný nič povedať. Išiel naspäť k svojmu autu a viackrát do neho kopol. Rozhorčený si sadol pred auto a pozeral sa na škrabance. Chlapec napísal: „LÚBIM ŤA, OCKO!“

Veci sú na používanie, ľudia sú na milovanie! Problém v dnešnom svete spočíva v tom, že ĽUDIA SÚ POUŽÍVANÍ A VECI SÚ MILOVANÉ! Preto stojí ľudstvo tam, kde je.

BLAHOŽELÁME JUBILANTOM

60 – rokov: júl – Jozef Drozd
august – Ján Tréger

65 – rokov: november – Jarmila Šušelová

70 – rokov: august – František Šušel

75 – rokov: júl – Janka Staroňová

80 – rokov: september – Ján Malatín

*Nebežte v ústrety
svojím snom tak rýchlo,
až vás budú bolieť nohy
a všetko navôkol sa zleje
do šmuhy. Spomaľte,
vychutnávajte cestu a sen
príde za vami aj sám.*

Srdečne Vám všetkým blahoželáme!

Malužinské Novinky - noviny obce Malužiná,
vydáva Obecný úrad Malužiná,
tel. č. 044/5292 221,
email: obecmaluzna@stonline.sk
redaktori: Kristína Bartková, Marta Španková
grafika: jennym, s.r.o.